

BOHUSLAV REYNEK

31. 5. 1892 - 28. 9. 1971

Nedaleko Havlíčkova Brodu leží malá vesnička Petrkov. Je spojena s osudem básníka, grafika a překladatele Bohuslava Reynka, který se zde 31. května 1892 narodil. Jako básník byl tichou, nenápadnou osobností, splývající s pojmy něha, pokora, neokázalá sebejistota. Jeho tvorba proto mohla vznikat bez vnější závislosti na uměleckých školách a směrech.

V letech 1904-1912 studoval na reálce v Jihlavě, jež ho díky výborným učitelům orientovala k humanitním oborům - k výtvarnému umění a literatuře a jazykově dokonale vybavila k budoucí překladatelské práci. Jako jediné dítě svých rodičů byl předurčen k převzetí rodového statku a proto po studiích v Jihlavě odešel do Prahy na České vysoké učení technické, aby jako budoucí inženýr pozvedl hospodářskou úroveň petrkovského statku. Po roce však studium pro absolutní nezájem přerušil a vrátil se domů, aby zde pomáhal jako zemědělský adjunkt.

Již v této době se začíná rodit Reynek - umělec. V r. 1911 odjel poprvé do Francie. Po návratu domů začal psát verše a malovat. Klíčovým rokem jeho tvůrčího sebenalézání se stal rok 1914, kdy začal spolupracovat s nakladatelem a překladatelem Josefem Florianem, vydavatelem Dobrého díla ve Staré Říši na Moravě, pozoruhodnou osobností, která zapůsobila na Reynkovo definitivní umělecké sebepoznání.

První Reynkovy verše (vesměs z let 1912-1918) jsou obsaženy ve sbírkách *Smutek země* (1918) a *Žízně* (1921). Reynek v nich však musel zápasit o vlastní výraz, jeho rané verše se musely vyrovnat s fascinující velikostí poezie Otokara Březiny. Podstatný vliv na Reynkovu básnickou osobnost mělo zakotvení v křesťanské víře, a především jeho životní spojení s vesnickou realitou, blízkou přírodě a zvířatům. V těchto dvou prvních Reynkových sbírkách je patrné spojení s literárním kontextem těsně poválečných let, v němž převažovala až naivně prostá oslava života. Vše je ovšem

pevně vklíněno do hlubokého náboženského prožitku. V hektičnosti poválečného života touží Reynek po jediném: soucitem a láskou chce proměnit svět v ráj.

Nový básnický pohled se u Reynka objevil v souvislosti s poválečným rozpadem tradičních evropských duchovních hodnot a díky expresionistickým dílům zejména George Trakla. Dokládají to obě Reynkovy knihy básní v próze *Rybí šupiny* (1922) a *Had na sněhu* (1924), v nichž se básnickovy představy o člověku a světě výrazně proměnily. Idylické sny o ráji jsou definitivně dosněny. Hřích zastřel obraz ráje a proměnil se i Reynkův vztah k náboženské tematice a rovněž jeho obraznost. Jeho pozornost se přesunula spíše na starozákonní motivy a obraznost byla posílena vztahem k expresionismu. Expresionistickými vizemi rozkladu a zániku je ještě silně ovlivněna básnická sbírka *Rty a zuby* (1925), již se vlastně Reynkovo první tvůrčí období uzavírá. Vlna expresionismu se v české poezii uplatnila daleko slaběji než např. v Německu, a proto Reynkovy verše stály v této době mimo hlavní proud české básnické avantgardy dvacátých let. Ve sbírce *Rty a zuby* již najdeme i zárodky Reynkova budoucího vývoje. Umělec se vrátil k verši prosté písňové formy, tematicky potom k přírodě a vesnické realitě, k obyčejným všedním věcem. Ve svých verších již nepotřebuje bohatou biblickou symboliku, Boží přítomnost vnímá ve všední každodennosti.

Básnická aktivita Bohuslava Reynka je nerozlučně spjata i s jeho tvorbou výtvarnou a s překladatelskou činností. Reynek začal s kresbou a malováním okolo roku 1915. Významné je jeho přátelství s Josefem Čapkem (v letech 1917-1924). Čapek dal Reynkovi výrazný impuls, který zasáhl jeho tvorbu překladatelskou, ediční, ale brzy i grafickou. První grafiky vznikly v l. 1920-21 - byly to linoryty. Především však v této době kreslil, maloval akvarely i olejomalby, které zachycovaly kouzlo Českomoravské vysočiny.

Od r. 1923 začínají Reynkovy každoroční cesty do Francie. V letech 1926-1936 trávil polovinu roku ve francouzském Grenoblu, kde také pravidelně vystavoval. Malování bylo v tomto období dominantou jeho tvůrčího projevu. Vzniká podstatná část kolekce kreseb a pastelů s krajinnými motivy z Francie. V l. 1933-34 vznikají první grafiky technikou suché jehly. Převážně grafice se potom Reynek věnuje v druhé polovině 30. let, kdy suché jehly a lepty v jeho tvorbě převládaly a staly se jeho

základním výtvarným žánrem. Reynkovo grafické dílo se svou ryzostí, lyrickou zastřeností a neopakovatelností v pocitu i ve vyjádření souvisí s básnickou tvorbou jako rub a líc téže mince.

Z veškerého rozsáhlého souboru své grafické tvorby vyčlenil umělec čtyři tematické celky, které pak uspořádal do cyklů. Jednotlivé cykly jsou pak vždy výrazně celistvá díla sjednocená vyhraněnou ideou. Jsou to cykly *Sníh* (1941), *Pastorale* (1947), *Job* (1948-50) a *Don Quijote* (1955-1960). První cyklus obsahuje převážně díla se zimními motivy, v cyklu *Pastorale* se zabývá motivy pastvy, pasoucích se ovcí a koz. V *Jobovi* medituje Reynek nad starozákonní knihou Job. Tento cyklus je jakousi grafickou transpozicí motivu naděje. V cyklu *Don Quijote* zpodobnil svou samotu zasazenou do okruhu domova, do svých listů vložil obdiv k bludnému Quijotovi i svou zkušenost s nepochopením, které stíhá bláznivou touhu po pravdě. Kromě těchto čtyř cyklů vznikají v grafice stovky vysočinských krajin, zátiší a zejména hutných metafor ze Starého a Nového zákona.

Třetím významným okruhem Reynkovy činnosti byla tvorba překladatelská. Reynek začal s překlady velmi brzy, prakticky s psaním vlastních veršů. Toužil po zdrojích opravdové poezie, a proto hledal ve světě literatury hodnotné verše blízké svému srdci.

Za pobytu ve Francii se Reynek seznámil s řadou předních francouzských spisovatelů a básníků (G. Bernanos, J. Giono, M. Jacob aj.) a publikoval překlady jejich děl. Prvním přeloženým autorem byl Francis Jammes. Překlady z jeho díla publikoval r. 1914 v časopise *Moderní revue*. Od r. 1914 spolupracoval Reynek s již zmíněným vydavatelem Josefem Florianem a jeho edicí *Nova et vetera* a s *Dobrym dílem*. Překládal hlavně Ch. Péguyho, Novalise, G. Trakla, O. W. Milosze, P. Valéryho a další.

Již v roce 1923 přeložil sbírku francouzské básničky Suzanne Renaudové. S autorkou si začal dopisovat, vznikl mezi nimi přátelský vztah a 13. března 1926 se stali manžely.

Reynek byl prvním českým překladatelem německých expresionistických básníků. Jeho nejzávažnějším překladatelským činem z této jazykové oblasti je překlad téměř celého díla George Trakla, který výrazně ovlivnil soudobou českou poezii

(zejména F. Halase, ale i J. Zahradníčka, V. Závadu aj.). Otokar Březina 3. listopadu 1917 uvádí v dopise: „*Milý pane Reynku, Váš překlad krásné knihy Traklovy jest básnické dílo, bohaté i Vašimi vlastními původními postřehy a objevy, a přesvědčuje mne znovu, že Vaše překladatelská činnost (byť vzácně cenná) jest přípravou k Vaší vlastní tvorbě básnické.*“

V r. 1936 Reynek naposledy cestoval s rodinou do Francie. Ještě téhož roku vydal po delší odmlce sbírku *Setba samot*, jež zahrnuje básně od počátku 30. let. Roku 1936 umřel Bohuslavu Reynkovi otec. Jeho smrt zavedla básníka do tíživého postavení s vedením statku, který ostatně ve válce dostal německou správu a r. 1944 jej Reynek s rodinou musel opustit, aby do konce války přijal pohostinství u Florianů ve Staré Říši.

Brzy po válce vyšla Reynkovi jen sbírka *Podzimní motýli* (1946). V l. 1945-50 a poté v údobí ohraničeném roky 1950-1955 píše básník verše sbírek *Sníh na zápraží* a *Mráz v okně*, které vyšly společně s reedicí *Podzimních motýlů* v Hradci Králové až roku 1969.

V roce 1964 byla po velmi drsném čtvrtstoletí života v Čechách pohřbena na petrkovském hřbitově básníkova žena Suzanne Renaud, právě v čase, kdy se na několik posledních let Reynkova života uvolňují podmínky k jeho lidské i umělecké rehabilitaci, k vydání dosud nepublikovaných sbírek a k reedici některých starších.

V 60. letech bylo rovněž uspořádáno několik výstav - v Ústí nad Labem (1964), v Brně (1965), v galerii l'Agostiniana v Římě (1966) a několik dalších s účastí v zahraničí. V l. 1967-1971 vznikly básně Reynkovy poslední sbírky *Odlet vlaštovek*.

Dne 28. září 1971 Bohuslav Reynek v Petrkově zemřel. Začalo opět dlouhé, dvacetileté mlčení o jeho díle, mlčení, jímž byl Reynek vyškrtnut z povědomí celé další generace. A přesto se básník, dlouhá léta známý jen z opisů a samizdatu, stal doslova legendou. Na tom se jistě podílela i jeho tvorba výtvarná, obdobně nostalgická, pocitově rozeklaná a zároveň harmonizující jako jeho básně.